

Başvuru Numarası : 2025/238
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.06.2025/62
Karar Numarası : 2025/426
Başvuran : R.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1-Özel Ecem Bakım Merkezi
: 2-Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, oğlu C.K.'nın 2016 yılından beri Özel Ecem Bakım Merkezi'nde alıkonulduğu, işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı, kolunun kırıldığı, hayatından endişe ettiği iddiaları ve oğlunun kendisine teslim edilmesi talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Oğlu C.K.'nın, 2016 yılından itibaren Özel Ecem Bakım Merkezinde alıkonulduğunu,
b. İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını, kolunun kırıldığını,
c. Mahkemeye müracaat ettiğini, mahkeme tarafından istediğinde oğlunu yanına alabileceği yönünde karar verildiğini,

ç. Savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu,

d. Her hafta ziyaretine gittiğini, fakat oğlu ile görüştürülmediğini,

e. Oğlunu yanına almak istediğini, bu konuda yardım beklediğini ifade ederek vasilik kararı sunmuştur.

3. Muhatap Özel Ecem Bakım Merkezi yazılı cevabında özetle:

a. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ankara Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini,

b. 19 yaş ve üstü ruhsal engelli bireylere 7/24 yatılı bakım hizmeti verdiklerini,

c. Aile ve Sosyal hizmetler İl Müdürlüğünce, başvuranın oğlu engelli birey C.K.'nın yaşamını insan onuruna yakışmayacak şekilde idame ettirdiğinin tespit edilmesi üzerine, 14/1/2016 tarihli ve ... sayılı acil Valilik Oluruna istinaden 18/1/2016 tarihinden itibaren Kurumlarında bakım ve gözetim altına alındığını,

ç. Kuruma kabul, nakil ve ilişik kesme işlemlerinin Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünün talimatlarına göre yapıldığını,

d. Başvuran R.K.'nin ruh sağlığının yerinde olmaması ve kendisinin de bakıma muhtaç olması

sebebiyle, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünce mahkemeye müracaat edilerek, R.K.'nin vasilik kararının iptal edildiğini ve yerine bir avukatın vasi olarak atandığını beyan etmiştir.

4. Muhatap Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü yazılı cevabında özetle:

a. Alo 183 hattına gelen bir ihbar üzerine 1986 doğumlu C.K.'nın durumunu değerlendirmek üzere ... Cd. ... Sk. No:... adresine gidildiğini, ancak şahıs ile iletişim kurulamaması sebebiyle ısrarlı davranılmayarak mahkeme kararıyla hastaneye yatırılması ve tedavisinin sağlanması için 27/10/2015 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na müracaat edildiğini,

b. 30/10/2015 tarihinde Ulus Anafartalar polis ekiplerinin, C.K. isimli şahsın 6 aydır sokaklarda yaşadığı ve Hacı Bayram Veli Camii çevresinde yatarken görüldüğü ihbarı üzerine, ruhsal engelli C.K.'nın Saray Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine yerleştirildiğini,

c. C.K. hakkında Haymana Asliye Ceza Mahkemesi'nce akıl hastalığı nedeniyle verilmiş "güvenlik tedbiri" kararı bulunduğunu,

ç. Engelli birey C.K.'nın babası olan R.K.'nin 7/12/2015 tarihinde dilekçe ile oğlunun Özel Ecem Bakım Merkezine yerleştirilmesini talep ettiğini,

d. 14/1/2016 tarihli "Makam Oluru" ile C.K.'nın Özel Ecem Bakım Merkezine yerleştirildiğini,

e. Başvuranın, oğlu C.K.'yı bakım merkezinden çıkararak yanına almak için bir çok defa girişimde bulunduğunu,

f. Başvuranın tutarsız ve aşırı tavırları üzerine yapılan araştırmada, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 28/10/2015 tarihli ve ... sayılı konsültasyon istem belgesinden şizofren tanılı ruhsal engelli olduğunun anlaşıldığını,

g. Başvuranın sokaklarda dilencilik yaparak bimekan yaşadığını ve engelli birey C.K.'nın kendisine teslim edilmesi durumunda sokak yaşamına tekrar dönme ihtimali bulunduğunu,

ğ. Engelli birey C.K.'nın iyilik hali gözetilerek başvurana teslim edilmediğini,

h. Bilahare başvuran R.K.'nin kendisinin de ruhsal engelli olması sebebiyle oğlu C.K.'nın vasilik görevini yerine getiremeyeceği kanaatiyle vesayetin iptali ve yeni vasi atanması için mahkemeye müracaat edildiğini,

ı. Haymana Sulh Hukuk Mahkemesinin 20/4/2021 tarihli ve ... E., ... K. sayılı ek kararıyla, R.K.'nin vasiliğinin iptal edilerek Av. E.Ö.'nun vasi olarak atandığını,

i. Özel Ecem Bakım Merkezinin 2014 yılında 18 yaş üzeri ruhsal engelli bireylere hizmet vermek üzere açılmış olduğunu ve halihazırda 160 engelli bireyin bakımını üstlendiğini,

j. 4/11/2016 tarihli ve 29878 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Özel Bakım Merkezleri Yönetmeliği kapsamında adı geçen Kurumun yılda 4 kez denetlendiğini ve olumsuz herhangi bir duruma rastlanmadığını, engelli bireylerin bakım, gözetim ve sağlık hizmetlerinin titizlikle yerine getirildiğini,

k. Başvuranın, oğluna işkence yapıldığı iddiasıyla bir çok kuruma müracaat ettiğini ve konuyla ilgili Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatıldığını belirtmiştir.

5. Muhatap Kurumlar tarafından sunulan yazılı görüş ve ekleri, başvurana belirttiği adreste ulaşamadığından tebliğ edilememiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesi şu şekildedir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan

haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

7. Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56'ncı maddesi şöyledir: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

9. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

10. 6701 sayılı Kanun'un "İnceleme yetkisi" başlıklı 19'uncu maddesinin 1'inci ve 2'nci fıkralarında; "(1) Bu Kanunla ve diğer mevzuatla Kuruma verilen inceleme, araştırma, ziyaret ve rapor hazırlama görevleri ile diğer görevler, insan hakları ve eşitlik uzmanları, insan hakları ve eşitlik uzman yardımcıları ve Başkan tarafından görevlendirilen diğer Kurum personeli tarafından yerine getirilir.

(2) Birinci fıkra da sayılanlar, Başkanın yetkilendirmesi hâlinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerden ilgili bilgi ve belgeleri istemeye, incelemeye ve bunların örneklerini almaya, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi almaya, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerleri ziyaret etmeye, buralarda inceleme yapmaya ve gerekli tutanakları düzenlemeye, kötü muameleye maruz kaldığı iddia edilen kişi ya da kişilerle görüşmeye yetkilidir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun ziyaretlerini kolaylaştırmak ve taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar." Hükmüne yer verilmiştir.

11. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği (...) yönlerinden incelenir."

12. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve

hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "*Destek ve bakım*" başlıklı 6'ncı maddesi şu şekildedir: "*(Değişik:6/2/2014-6518/68 md.) Engellilerin öncelikle bulundukları ortamda bağımsız yaşayabilmeleri için durumlarına uygun olarak gerekli psikososyal destek ve bakım hizmetleri sunulur. Destek ve bakım hizmetlerinin sunumunda kişinin biyolojik, fiziksel, psikolojik, sosyal, kültürel ve manevi ihtiyaçları ailesi de gözetilerek dikkate alınır. Destek ve bakım hizmetlerinin standardizasyonu, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli olan çalışmalar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yürütülür.*"

16. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'un "*Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanması*" başlıklı 432'nci maddesinin birinci fıkrasında, "*Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arzeden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir.*" hükmü bulunmaktadır.

17. 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanun'unun "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesinin (d) bendinde, "*Bakıma İhtiyacı Olan Engelli*"; *engellilik sınıflandırmasına göre resmî sağlık kurulu raporu ile ağır engelli olduğu belgelendirilenlerden, günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişi*" şeklinde tanımlanmıştır. Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 1/10/2013 tarihli ve ... sayılı raporunda, C.K.'nın şizofreni tanılı "ağır engelli" olduğu belirtilmiştir.

18. Başvuran R.K., Haymana Sulh Hukuk Mahkemesinin ... E., ... K. sayılı vasilik belgesine dayanarak, oğlu C.K.'nın Özel Ecem Bakım Merkezinde zorla tutulduğunu, işkence gördüğünü ve kolunun kırıldığını iddia ederek, oğlunun kendisine teslim edilmesini talep etmektedir.

19. Muhatap Ankara Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, ihbar üzerine C.K.'nın inşaatta kağıt parçalarının içinde yatarken ve son derece kötü vaziyette bulunduğunu, önce Saray Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezine yerleştirildiğini, 18/1/2016 tarihinde ise Özel Ecem Bakım Merkezine nakledildiğini belirtmiştir.

20. Söz konusu iddiaların araştırılması için, 6701 sayılı Kanunun 9'uncu maddesinin (j) bendine göre, Özel Ecem Bakım Merkezine 13/3/2025 tarihinde habersiz ziyaret gerçekleştirilmiştir.

21. Ziyaret kapsamında C.K.'nın sınırlı da olsa diyaloga açık olduğu gözlenmiş, kabul etmesi üzerine kendisiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

22. Engelli birey C.K. görüşmede özetle, kaldığı yerde rahat olduğunu, kendisine iyi bakıldığını, bir başka kişiyle kavga ettiği sırada kolunun kırıldığını ifade etmiştir.

23. Muhatap Özel Ecem Bakım Merkezi yetkilisi, C.K.'nın çok kötü şartlarda inşaatta donmak üzereyken Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ekiplerince bulunduğunu, 18/1/2016 tarihinde Merkezlerine getirildiğini, burada kendisine sağlık hizmeti ve psikososyal destek verildiğini, zaman içerisinde sağlığının düzeldiğini, sınırlı da olsa iletişime açık olduğunu, bir süre önce aynı odada kaldığı bir başka ruhsal engelli şahısla kavga ettiğini, görevlilerin hemen müdahale ettiğini fakat kavga sırasında C.K.'nın kolunun kırıldığını, gerekli tedavisinin

yapıldığını, Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatıldığını, şu an sağlık durumunun iyi olduğunu, babası R.K.'nın sürekli bakım merkezine gelerek sorun çıkardığını ve C.K.'yı almak istediğini, bu durumun C.K.'nın psikolojisini ve tedavi sürecini olumsuz etkilediğini, yapılan araştırmada R.K.'nın da ruhsal engelli olduğunun ve sokaklarda dilencilik yaparak bimekan yaşadığının tespit edildiğini, C.K.'ye bakacak durumda olmadığını, son dönemlerde hezeyanlarının iyice arttığını ve oğluna işkence yapıldığı iddiasıyla birçok kuruma şikayet dilekçesi verdiğini, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünce engelli Birey C.K.'nın yüksek yararı düşünülerek başvurana teslim edilmediğini ve başka bir merkeze nakledileceğini, ayrıca Haymana Sulh Hukuk Mahkemesince R.K.'nın vasilığının sonlandırıldığını ve C.K.'ye yeni bir vasi atandığını ifade etmiş, kavga olayına ilişkin kamera kayıtları ile sosyal inceleme raporları ve mahkeme kararını sunmuştur.

24. Kamera kaydı incelendiğinde, C.K.'nin odasında bir başka şahısla kavga ettiği, kavgaya koridorda bulunan görevlinin müdahale ettiği ve kavga edenleri ayırdığı görülmüştür.

25. Yine Haymana Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 20/1/2021 tarihli ve ... E., ... K. sayılı ek kararıyla, Başvuran R.K.'nin vasilik kararının iptal edilerek Av. E.Ö.'nün vasi olarak atandığı anlaşılmıştır.

26. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri, ziyaret sırasında yapılan izahatlar ve tespitler ile sunulan belgeler incelendiğinde; başvuranın oğlu olan C.K.'nin şizofreni tanılı ağır engelli olduğu, tek başına hayatını idame ettiremediği, başvuranın kendisinin de ruhsal engelli olduğu ve oğlu C.K.'ya bakacak durumda olmadığı, C.K.'nın insan onuruna yakışmayan ve hayati tehlike içeren koşullarda yaşamını sürdürdüğüne tespiti üzerine Ankara Valiliği Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün kararıyla Özel Ecem Bakım Merkezinde bakım ve gözetime alındığı, burada bakım ve tedavisinin özenle yapıldığı, işkence ve kötü muamele sonucu kolunun kırıldığı iddialarının doğru olmadığı değerlendirildiğinden ve ruhsal engeli sebebiyle C.K.'nin yüksek yararı gözetilerek başvurana teslim edilmemesi yönünde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün kararı bulunduğu anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 27/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye